

Verslag PZ: Wetgevingsoverleg Wet tijdelijke solidariteitsbijdrage

21-11-2022

Deelnemers:

Inge van Dijk (CDA)

Van der Lee (GroenLinks)

Edgar Mulder (PVV)

Grinwis (ChristenUnie)

Idsinga (VVD)

Romke de Jong (D66)

Nijboer (PvdA)

Dassen (Volt)

Bewindspersonen:

- *Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst*

Toezeggingen:

- De Kamer krijgt nog voor het kerstreces een brief waarin de mogelijkheden voor een investeringsaftrek op een rijtje worden gezet.
- De Kamer ontvangt een verslag van de uitvoering van de solidariteitsbijdragen en de verhoging van de cijns in de Mijnbouwwet.
- De vraag van Nijboer (PvdA) over het Norg-Akkoord wordt doorgeleid naar de staatssecretaris van Mijnbouw.
- De vraag van Mulder (PVV) over de subsidies voor zonne- en windenergie wordt doorgeleid naar de minister voor Klimaat en Energie.
- De vraag van Idsinga (VVD) over de leveringszekerheid en de investeringen wordt doorgeleid naar de minister voor Klimaat en Energie.

Aanvragen:

- Er wordt donderdag (24-11) gestemd over de moties, het amendement en de wet.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Eerste termijn aan de zijde van de Kamer	1
Eerste termijn aan de zijde van het kabinet	4
Tweede termijn aan de zijde van de Kamer	6
Tweede termijn aan de zijde van het kabinet	7

Eerste termijn aan de zijde van de Kamer

Romke de Jong (D66): Het is goed dat er in deze tijden een bijdrage wordt gevraagd van bedrijven die monster winsten maken. Het is ook rechtvaardig dat deze een bijdrage geven aan huishoudens. Het is ook daarom dat wij hebben gevraagd hoe het staat met de uitwerking van de inframarginal heffing, wanneer mogen wij meer verwachten? Het belasten van windfall profits is economisch logisch. Als we kijken naar de uitvoeringstoets zie ik nog veel onzekerheden. Ik sluit niet uit dat de wens om een soortgelijke heffing in de toekomst zich weer voordoet. Ik vraag daarom de staatssecretaris of we kunnen onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor een solidariteitsheffing voor mogelijk toekomstige crises. Is de staatssecretaris

dan ook bereid om in 2024 verslag te doen van deze solidariteitsheffing. Ik constateer tot slot dat de belastingdienst hier ook een grote en belangrijke rol in speelt. Ik vraag dan ook of er is overwogen om een andere uitvoerder hier de leiding in te geven, het zou een reële optie kunnen zijn.

Idsinga (VVD): Het idee van een solidariteitsheffing kan van mijn fractie op steun rekenen. De wet dient ook ter dekking voor een deel van de koopkracht maatregelen. Wij hebben wel nog vragen over het middel en de eventuele negatieve neven effecten. Ten eerste, ik begrijp dat deze wet met terugwerkende kracht over 2022 geldt. Voor 2023 zal er een andere maatregel gelden, die van de cijns heffing. Er worden in een korte periode verschillende maatregelen voorgesteld met min of meer hetzelfde bereik. Mijn vraag is dan ook hoe deze zich exact tot elkaar verhouden, mede door het feit dat de cijnsverhoging een kleinere groep bedrijven bereikt. Waarom is er niet voor een maatregel gekozen voor 2022 tot en met 2024? Kan de staatssecretaris bevestigen dat er geen sprake zal zijn van dubbele heffing? Dan over de terugwerkende kracht. Kan de staatssecretaris ingaan op de houdbaarheid hiervan en kan hij toezeggen dat hij in de toekomst terughoudend zal zijn in maatregelen met terugwerkende kracht.

Interruptie Van der Lee (GroenLinks): Er was ooit een aftrek van 20%, toen is die naar 40% gegaan. De VVD heeft destijds ook geen punt gemaakt van het terugwerkende kracht karakter. Het is ook niet uniek dat er een dergelijke maatregel is. Er is ook genoeg juridische gronding vanuit Europa.

Antwoord Idsinga (VVD): Ik zou hier nog even naar moeten kijken maar in het algemeen is belastingheffing in terugwerkende zin voor de betaler schadelijk voor de rechtszekerheid.

Vervolg Idsinga (VVD): Dan tot slot, ik zou graag de gevolgen voor gasexploratie van bijvoorbeeld de Noordzee aankaarten. De leveringszekerheid en de investeringsbereidheid. Mochten de investeringen in Nederland afnemen als gevolg van deze maatregel zal de afhankelijkheid van het buitenland toenemen en zal de CO2 voetafdruk van onze gas consumptie toenemen. Deelt het kabinet deze zorg? Ik begrijp dat de staatssecretaris in gesprek is met de sector over een mogelijke investeringsaftrek in de mijnbouwwet. Kan nut en noodzaak hiervan verder onderzocht worden en wanneer verwacht het kabinet meer duidelijk te kunnen geven over de uitkomst van de gesprekken?

Interruptie Grinwis (ChristenUnie): Moeten we een slimme overwinstbelasting niet structureler mogelijk maken in combinatie met ook wel een slimme investeringsprikkels. Het risico op overwinsten blijft groot. We kunnen ons maar beter voorbereiden.

Antwoord Idsinga (VVD): Ik vind het rechtvaardig dat wij op deze manier deze maatregel treffen, maar ik maak mij zorgen over de investeringszekerheid.

Romke De Jong (D66): Ik haal graag het artikel van het FD aan. Shell heeft nog nooit zoveel winst kunnen uit kunnen keren aan haar aandeelhouders. Ik zie hier dan geen investeringsgevaar in. Is het inkopen van aandelen niet voldoende.

Antwoord Idsinga (VVD): Ik wil vooral zekerheid.

Interruptie Van der Lee (GroenLinks): Ik wil toch wel weten waarom de VVD zo gevoelig is voor de lobby van de bedrijven. Ze mogen nog steeds 60% houden.

Antwoord Idsinga (VVD): Ik ben niet gevoelig voor lobby. Ik wil zekerheid dat wij niet afhankelijk worden van vervuulende alternatieven. Ik ben niet zozeer geïnteresseerd in het middel juist in het doel.

Interruptie Nijboer (PvdA): Investeringsaftrek kost veel belastinggeld. Het gaat hier maar om een klein deel extra. Hoe kan de VVD zou zeggen dat ze het wel eens zijn met het idee van solidariteit maar dat daar dan wel iets tegenover moet staan.

Idsinga (VVD): Het gaat hier weer om leveringszekerheid. De winsten komen voor een groot deel gratis aanwaaien door de geopolitieke situatie, maar dat neemt het belang van de autonomie veiligstellen niet weg.

Interruptie Edgar Mulder (PVV): De wind- en zonneparken maken ook veel winsten moeten we deze niet betrekken? Is de VVD het niet eens dat we deze belasting moeten inzetten om kerncentrales te bouwen?

Antwoord Idsinga (VVD): De discussie omtrent de winsten voor hernieuwbare energie is een los onderwerp. We wachten hier nog op een voorstel van het kabinet. We zijn voorstander van kerncentrales.

Edgar Mulder (PVV): Deze wet is een pleister, een dure pleister. Ze zijn helaas noodzakelijk. We zijn dus ook benieuwd naar een plan B indien de inflatie zo hoog blijft als nu. We zijn voor deze wet. Waarom beperkt de wet zich tot enkel fossiele bedrijven. Hoeveel subsidie gaat er naar de wind en zonneparken en hoeveel overwinsten hebben zij? Als we die overwinsten ook meenemen voor de uitkering voor de energierekening van huishoudens, hoeveel kan die dan omhoog?

Van der Lee (GroenLinks): Dit is een noodzakelijke wet. Het gaat hier om onverdiende winst. Het tarief dat in de wet staat is het minimale bedrag dat in de Europese verordening staat. Waarom kiezen we niet voor een hoger tarief? In ons amendement staat een verhoging naar 49%.

Interruptie Edgar Mulder (PVV): Ik zou graag willen weten waar het geld van het verhoogde tarief uit het amendement naar toe zou gaan. Het amendement spreekt van 1,7 miljard. Zal dat dan naar de verhoging gaan van de uitkering van huishoudens? Ik vraag dat we voor dat we over het amendement stemmen duidelijkheid krijgen waar het extra geld naar toe gaat.

Antwoord Van der Lee (GroenLinks): Wat ons betreft gaat dat naar de huishoudens. En in het specifiek naar de groepen die in de stresstesten van het CPB naar voren kwamen.

Vervolg Van der Lee (GroenLinks): Mijn tweede punt gaat over de investeringsaftrek. Ik vraag me af hoe het punt van doelmatigheid en doeltreffendheid is. Hoe moeten we dat ook beoordelen in het licht van de noodzakelijke energietransitie?

Interruptie Idsinga (VVD): Deelt GroenLinks de zorgen over leveringszekerheid niet? We moeten autonoom blijven.

Antwoord Van der Lee (GroenLinks): Het is ondoelmatig. We kunnen gewoon met de TTF werken. Er zijn ook andere manieren om energie te leveren dan fossiel.

Vervolg Van der Lee (GroenLinks): Ik vraag ook aan de staatssecretaris om een meer permanent instrument te ontwikkelen dat het mogelijk maakt om excessieve overwinsten in bijzondere gevallen af te toppen. En is dat beter op nationaal of op Europees niveau?

Inge van Dijk (CDA): Wij zijn in principe niet voor wetgeving met terugwerkende kracht. Maar deze unieke situatie vraagt om bijzondere maatregelen. Is de staatssecretaris bereid om in Europees verband zich in te zetten op een bredere inzet van een solidariteitsheffing voor extreme omstandigheden. Dan inhoudelijk. Klopt het dat het aandeel olie wel in de solidariteitsbijdrage betrokken wordt en niet in de cijnsverhoging? En klopt het dat de afvaardiging van olieaandelen en kooks op nihil wordt geschat? Ik ben benieuwd naar het concrete verschil tussen beide heffingen. Klopt het dat de heffing alleen geldt voor bedrijven waarbij de boekjaren in 2022 zijn begonnen? Dan over de investeringsbereidheid. Bedoelt de staatssecretaris hier dat door de extra winsten af te roamen potentiële investeringsruimte verloren gaat of dat bedrijven door de heffing niet meer bereid zijn te investeren? Wat heeft dat voor gevolg voor het gas dat we dan moeten importen. Hoe wegen de middelen voor de betalingen van de koopkrachtplannen op tegen de leveringszekerheid?

Nijboer (PvdA): Welke van de twee maatregelen, de cijnsheffing en de solidariteitsbijdrage, heeft nou eigenlijk de voorkeur van het kabinet. Winsten zijn best achteraf te beïnvloeden, ik noem dat ontwijking. Hoe kijkt de staatssecretaris hiernaar? Dan over het Norg Akkoord. Meer dan de helft van deze opbrengst komt van Norg, dat roept wel de vraag op is dat dan nog een deal die we in deze omstandigheden in stand moeten willen houden. Ik ben ook voorstander van om van een solidariteitsbijdrage een bredere en vakere een basis voor de te creëren.

Grinwis (ChristenUnie): De solidariteitsheffing ziet op het verleden. Ik kijk graag naar de toekomst, de verwachting is dat de overwinsten nog langere tijd hoog zullen blijven. Onze energiemix bestaat nog steeds voor een groot deel uit fossiel. Denkt de staatssecretaris om de wet met een jaar te verlengen, de verordening geeft hiertoe ook de ruimte. We kunnen ook de cijnsheffing met een jaar opschuiven en zo toch de kansen die de verordening biedt benutten. Een dubbeleheffing zou ook mogelijk zijn. Hoe beziet de staatssecretaris bij verlenging een combi van de overwinstbelasting en een extra belastinginvesteringsaftrek? Heeft de staatssecretaris zicht op hoe de bedrijven dit ontvangen en of er veel bedrijven zijn die dit zullen aanvechten bij de rechter? Waarom is er niet voor gekozen om hernieuwbare energiebronnen ook te betrekken in de heffing.

Interruptie Nijboer (PvdA): Hoe staat de ChristenUnie in de investeringsaftrek discussie, aan de kant van de VVD of aan die van ons?

Antwoord Grinwis (ChristenUnie): Ik heb hier nog onvoldoende zicht op, ik laat mijn antwoord afhangen van de antwoorden van de staatssecretaris.

Dassen (Volt): Ik vond het treurig om te lezen dat de energiebedrijven hard aan het terugtrappen zijn. Ik vraag de staatssecretaris welke instrumenten wij hebben om ervoor te zorgen dat er een permanent karakter komt voor de solidariteitsbijdrage. Zijn we hierin afhankelijk van Europese wetgeving? Ik sluit mij ook aan bij de vragen over de jaren 2022 en 2023 en de mogelijkheden om de solidariteitsheffing op meerdere jaren toe te passen. Dan de investeringsaftrek. Kan de staatssecretaris aangeven dat hij verwacht dat er bepaalde gasboringen niet meer gedaan worden door deze maatregel? Kan de staatssecretaris een reflectie geven op de uitbreiding van de investeringsaftrek.

Eerste termijn aan de zijde van het kabinet

Staatssecretaris van FIN: De oorlog in Oekraïne heeft ervoor gezorgd dat de prijzen van energie exponentieel zijn gestegen, waardoor vooral de lage inkomens in koopkracht achteruit zijn gegaan. Tegelijk hebben bedrijven die gas produceren hoge overwinsten gemaakt. In de augustus besluitvorming is gezocht naar een manier om de compensatie voor de hoge energieprijzen te dekken. Er is gekozen toen om dit te doen via de cijns in de Mijnbouwheffing, omdat vooral producenten van gas hoge winsten hebben gemaakt. De cijns in de Mijnbouwheffing worden voor 2023 en 2024 verhoogt en dit levert zo'n 2,8 miljard op. Hetzelfde kon niet gedaan worden voor 2022, daarom geldt het wetsvoorstel voor de solidariteitsheffing alleen voor 2022. De EU maakte in het najaar mogelijk dat er een solidariteitsheffing geheven kon worden. Over de infra marginale price cap kan ik zeggen dat het kabinet werkt aan een plan, dat andere bedrijven treft. Een verordening is een verordening en die moeten we uitvoeren. De solidariteitsheffing gaat over de behaalde winst. Je kijkt naar de winst over 2018, 2019, 2020 en 2021, daar tel je 20% bij op en dit getal vergelijk je met de winst van dit jaar. Over die overwinst komt de heffing van 33%. Alles bij elkaar is de belastingdruk over 2022 83%. Dat is heel hoog, maar valt te rechtvaardigen door de uitzonderlijke situatie. De geraamde opbrengst van de solidariteitsheffing is 3,2 miljard en is met name afkomstig van de gasproducenten.

Interruptie Van der Lee (GroenLinks): Wat zou het effect zijn van het amendement van GroenLinks en de PvdA op de cumulatieve belastingdruk?

Antwoord staatssecretaris van FIN: Als de heffing verhoogt zou worden van 33 naar 49,5% dan komt dat cumulatief naar op een belastingdruk van 90%.

Vervolg staatssecretaris van FIN: Over het investeringsklimaat en een mogelijke investeringsaftrek. Er blijft na de heffingen nog een winstmarge over en investeringen worden gedaan op basis van de lange termijn verwachtingen. Het kabinet kijkt naar de door de sector geuite zorgen. We kijken naar de voor- en nadelen van een investeringsaftrek. We moeten rekening houden met de leveringszekerheid. Er wordt echter ook beargumenteerd dat de regelgeving in nabijgelegen landen positiever zou zijn voor producenten. De UK heeft echter recent laten weten een hogere vennootschapsbelasting te overwegen. Hierdoor kan het zo zijn dat we met de 83% niet gek hoog zitten. Van der Lee (GroenLinks) heeft gelijk dat er al een investeringsaftrek in de Mijnbouwhetffing zit, die met terugwerkende kracht is verhoogd. We zetten als regering alles op een rijtje en we kijken heel goed naar de landen om ons heen. De bal ligt echter bij het ministerie van EZK, dus we zijn van hen afhankelijk voor de beantwoording. Ik verwacht hier voor de kerst op te kunnen reageren.

Interruptie Nijboer (PvdA): Ik vind het onwenselijk als we ons bij fiscale maatregelen baseren op de landen om ons heen. Daarbij kan ik me bij deze prijzen niet voorstellen dat het onrendabel wordt om in gas te investeren.

Antwoord staatssecretaris van FIN: We wegen alles mee, dus ook deze argumenten. We houden natuurlijk een dekkingsprobleem en die is niet zomaar opgelost.

Interruptie Van der Lee (GroenLinks): Kan de staatssecretaris ook meenemen dat EBN in Nederland veel projecten steunt. Dit is steun die bedrijven in andere landen niet hebben.

Antwoord staatssecretaris van FIN: We nemen het mee.

Vervolg staatssecretaris van FIN: Over de vraag of iets met terugwerkende kracht invoeren wel rechtvaardig is. Het is natuurlijk erg ingrijpend, dus we zijn daar terughoudend mee. Er ligt echter een Europese verordening die hier een basis voor schept en ons tegelijkertijd ook een verplichting oplegt. Wij denken niet dat we de heffing breder moeten trekken, daar geeft de verordening geen grondslag voor. Nogmaals over het voorstel van GroenLinks en de PvdA, dit vinden we niet proportioneel. De verordening maakt het mogelijk, maar ook gezien het feit dat we over 2023 en 2024 een extra belasting heffen, vinden we het niet proportioneel. De sector staat niet te juichen en ook met het oog op de investeringen lijkt het ons onwenselijk. Voor 2023 zijn we niet voornemens om ook een solidariteitsheffing te heffen. We gaan de uitvoering van de heffing goed monitoren, omdat het onontgonnen terrein is. De uitvoering zal bij de Belastingdienst liggen. Over het Norg-Akkoord, die hadden we in de eerste berekening niet meegenomen, maar in het uiteindelijke voorstel wel.

Interruptie Nijboer (PvdA): Wat vindt u ervan dat uit deze cijfers blijkt dat de helft van de overwinst van deze sector komt van een akkoord dat een paar bedrijven met de overheid heeft gesloten? Was dat dan geen heel onredelijk akkoord?

Antwoord staatssecretaris van FIN: Ik speel deze vraag door naar de staatssecretaris van Mijnbouw.

Interruptie Nijboer (PvdA): Kan deze reactie voor 30 november, wanneer het WGO Groningen is, naar de Kamer komen?

Antwoord staatssecretaris van FIN: Ik ga mijn best doen.

Interruptie Idsinga (VVD): Hoe kijkt de minister naar het behouden van de strategische autonomie?

Antwoord staatssecretaris van FIN: Dit ligt ook op het terrein van EZK, maar hier hechten we natuurlijk veel belang aan.

Interruptie Grinwis (ChristenUnie): Bij het idee over het belasten van de infa-marginale technieken, kijkt u dan extra naar de uitvoerbaarheid? Want daar gaat het wel om een grote groep bedrijven, waarbij eigendom lastiger te definiëren is.

Antwoord staatssecretaris van FIN: Dit maakt uiteraard onderdeel uit van de analyse. Ook dit ligt echter op het terrein van EZK.

Interruptie Mulder (PVV): Hoe verhouden de subsidies die zonne- en windenergie krijgen zich tot de heffing die de producenten straks moeten betalen?

Antwoord staatssecretaris van FIN: Ook deze vraag geleid ik door naar mijn collega bij EZK.

Interruptie Dassen (Volt): Als de verordening daar ruimte voor geeft, waarom trekken we de solidariteitsheffing dan niet door naar 2023 en stellen we de cijnsverhogen uit tot 2024?

Antwoord staatssecretaris van FIN: Wij denken dat we een gebalanceerd voorstel hebben en we willen ze min mogelijk met het beleid zwabberen. De cijnsverhoging is al aangenomen door de Tweede Kamer en gaat zo naar de Eerste Kamer. We hebben het nu over de solidariteitsbijdrage. Daarbij denken we dat het voordeliger is om in 2023 te heffen via de cijns.

Tweede termijn aan de zijde van de Kamer

Van der Lee (GroenLinks) Ik wil enkel de andere Kamerleden oproepen om voor ons amendement te stemmen. De gaten in de begroting worden enkel groter en daar is dekking voor nodig.

Motie Van der Lee (GroenLinks) c.s.: Verzoekt het kabinet uiteen te zetten of en zo ja hoe het mogelijk is tot een permanent instrument te komen om toevalswinsten te belasten, en de Kamer over de beleidsopties en bijbehorende voor- en nadelen te informeren.

Advies kabinet: oordeel Kamer (zolang het wordt gelezen als een onderzoeksmotie)

Inge van Dijk (CDA)

Motie Van Dijk (CDA) c.s.: Verzoekt de regering zich in te spannen in Europees verband een bredere discussie te agenderen over een heffing op basis van solidariteit op onvoorziene overwinsten van bedrijven in alle sectoren als gevolg van extreme omstandigheden die verschillen in de samenleving vergroten.

Advies kabinet: oordeel Kamer

Nijboer (PvdA): Mocht ons amendement niet worden aangenomen, zal ik de collega's wanneer we komend jaar moeten bezuinigen, graag helpen herinneren dat er 1,8 miljard beschikbaar was.

Motie Nijboer (PvdA) en Van der Lee (GroenLinks): Verzoekt het kabinet geen voorstellen te ontwikkelen voor een investeringsaftrek voor de fossiele industrie.

Advies kabinet: ontraden

Grinwis (ChristenUnie): Ik vraag me af waar de grens tussen proportioneel en te veel ligt. 33% vindt de staatssecretaris proportioneel en 49,5 is te veel, maar waar ligt de grens tussen die twee?

Dassen (Volt)

Motie Dassen (Volt): Verzoekt de regering om de Wet tijdelijke solidariteitsbijdrage te verlengen tot 2023 waarbij dit de verhoogde cijns in de mijnbouwheffing in 2023 vervangt.

Advies kabinet: ontraden

Tweede termijn aan de zijde van het kabinet

Staatssecretaris van FIN: Wij verwachten dat bedrijven zich gaan verzetten tegen deze wet tot bij de hoogste rechter. Wanneer je hoger gaat dan 33%, kan je niet meer beargumenteren dat er slechts het minimum is gedaan. Daarbij moet proportionaliteit worden gezien in zijn totaliteit, we halen over drie jaar 6 miljard op dat vinden we genoeg. Om duidelijk te zijn, het amendement van GroenLinks en de PvdA ontraden we.